

Butlletí de l'Agenda 21 de la UAB

Número 12. Febrer 2011

SUMARI

- Les deixalles domèstiques generades a la UAB
- Fotonotícies breus
- Mesura de la sostenibilitat de la UAB: l'indicador
- Miscel·lània ambiental
- Ens fem ressò de...
Balanç de l'Any Internacional de la Biodiversitat 2010
- El personatge
- L'agenda

Redacció:

Oficina de Medi Ambient UAB

Adreça electrònica: medi.ambient@uab.cat

webs: www.uab.cat/mediambient; www.uab.cat/agenda21

Nota: Aquest butlletí ha estat elaborat emprant la tipografia Ecofont, que estalvia un 20 % de tinta en la impressió (Més informació a: <http://www.ecofont.eu>)

Les deixalles domèstiques generades a la UAB

El mes de novembre de 2010 la UAB va dur a terme unes caracteritzacions de les deixalles domèstiques del campus per tal de tenir-ne un coneixement acurat de la quantitat i tipologia. Aquestes dades han de permetre plantejar les accions necessàries per a assolir els objectius de reciclatge i prevenció que estipula el Programa de Gestió de Residus Municipals de Catalunya (PROGREMIC).

A més a més, aquestes caracteritzacions coincideixen amb l'inici de la recollida selectiva de la fracció orgànica als restaurants i a la Vila Universitària i amb el projecte de prevenció del malbaratament alimentari que es fa a la UAB.

El Programa de Residus Municipals de Catalunya (PROGREMIC)

El PROGREMIC estableix una sèrie d'objectius qualitatius i quantitatius per a l'any 2012. Els objectius quantitatius són els següents:

- Reducció d'un 10 % de les deixalles respecte de l'any 2006.
- Valorització del 48 % de les deixalles totals:
 - Assolir un 55 % de valorització de la fracció orgànica i mantenir els residus impropis per sota del 15 %.
 - Valoritzar el 60 % dels envasos, tant si són fets de vidre com de paper i cartró o envasos lleugers:
 - Assolir un 75 % de valorització de cadascuna de les fraccions de vidre i de paper i cartró.
 - Assolir un 25 % de valorització dels envasos lleugers.
 - Valoritzar el 25 % de la fracció d'altres materials en general (materials voluminosos, piles usades, aparells elèctrics i electrònics).
- Disminució progressiva dels residus sense tractar a incineració o dipòsit controlat fins arribar al 100 %.
- Assoliment d'un percentatge del 43 % de rebuig respecte de la generació total de residus.

Quantitat i tipologia de les deixalles de la UAB

En un dia lectiu estàndard la UAB genera unes 6,3 tones de deixalles domèstiques. Aquesta xifra no inclou les aportacions que es fan a la deixalleria en forma de residus voluminosos, residus d'aparells elèctrics i residus d'esporga, entre d'altres; ni tampoc els olis de cuina ni els residus especials de laboratori, que els recullen empreses especialitzades.

De les caracteritzacions es desprenen les dades següents:

- De les 6,3 tones de residus generades diàriament, només un 31,2 % es recullen selectivament.
- Només les fraccions de paper i cartró i el vidre compleixen els objectius del PROGREMIC.
- Els envasos lleugers (3,1 %) i la fracció orgànica (13 %) són les fraccions que són més lluny d'assolir els objectius de valorització del PROGREMIC.
- Cada dia es llencen 1,8 tones de fracció orgànica a les escombraries, de les quals 333 kg són aliments que es podien haver consumit.

Malbaratament alimentari a la UAB

La matèria orgànica generada a la UAB està formada per fracció verda, restes alimentàries i altres restes orgàniques. L'anàlisi ha permès concloure que el 42,9 % de les restes alimentàries de les nostres deixalles és menjar que podria haver estat consumit.

El malbaratament alimentari afecta tant els habitatges de la Vila com les empreses de restauració. Els habitatges de la Vila es caracteritzen per un aprofitament menor del menjar del plat, per una conservació més deficient del menjar i per descartar més menjar en bon estat. En canvi, els restaurants es caracteritzen per desfer-se de quantitats significatives de menjar preparat o cuinat no servit.

Aquestes dades permetran definir accions per a prevenir el malbaratament alimentari que actualment es fa a la UAB.

Productes llençats a les escombraries provinents d'un habitatge.

Restes de menjar preparat que no s'ha servit llençat, provinent d'un restaurant.

Fotonotícies breus

Setmana de la mobilitat sostenible i segura

Del 2 al 5 de novembre de 2010 es va celebrar, com cada any, la Setmana de la Mobilitat Sostenible i Segura a la UAB, amb l'objectiu que la comunitat universitària prengués consciència dels avantatges econòmics, ambientals i socials del transport col·lectiu, de la bicicleta o de caminar.

Sota el lema "Per un campus més sostenible. Hi sortirem guanyant!", al llarg de la setmana es van organitzar diferents activitats, com ara la Cursa de Transports de la UAB, el Concurs de Fotografia sobre Mobilitat Sostenible o el Dia de la Bicicleta.

Visites al web de Medi Ambient

Des de l'inici del seu funcionament l'octubre de 2010 fins l'actualitat, el nou web de Medi Ambient de la UAB ha rebut un total de 6.580 visites, la qual cosa suposa una mitjana de 53 visites diàries. Al web de Medi Ambient (www.uab.cat/mediambient) s'hi pot trobar tota la informació d'interès relacionada amb el medi ambient, la sostenibilitat i la bioseguretat a la UAB.

La UAB participa a la Convenció de Signants A21 de Barcelona

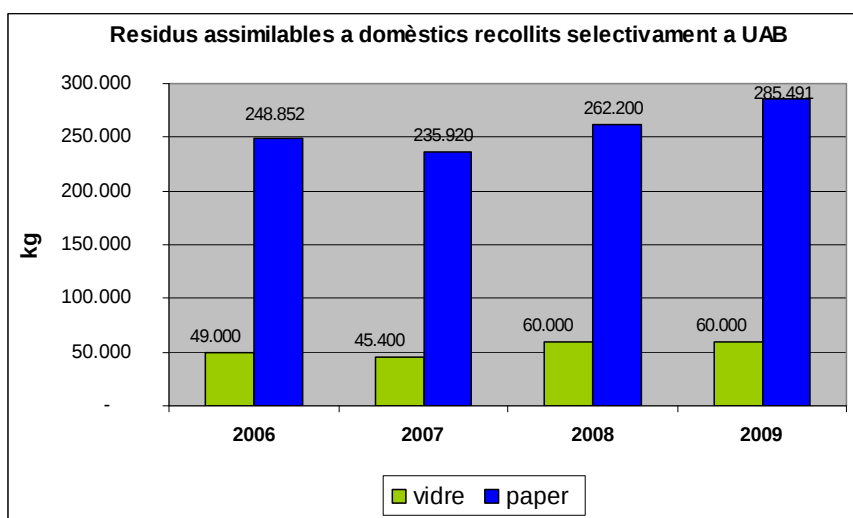
El passat 14 de gener de 2011 es va celebrar la Segona Convenció de Signants de l'Agenda 21 de Barcelona. La UAB col·labora des de fa anys amb l'Ajuntament de Barcelona tant en la seva Agenda 21, de la qual la UAB n'és signant, com amb l'assessorament en ambientalització d'esdeveniments. En aquest context l'Oficina de Medi Ambient de la UAB va calcular les emissions de CO₂ generades per les jornades, un total de 1,92 tones, que es van compensar amb un projecte de reducció d'emissions de reforestació a Mèxic.

Mesura de la sostenibilitat de la UAB: l'indicador

El Pla d'acció per a la sostenibilitat de la UAB de l'Agenda 21 disposa d'un pla de seguiment format per 23 indicadors, que permeten controlar el compliment del Pla d'acció i l'estat ambiental de la UAB.

Indicador de seguiment 12. RECUPERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS

Descripció	Percentatge de residus assimilables a municipals recuperats selectivament		
Unitats	Generació de residus municipals (kg anuals de residus produïts per tipologia/població)		
Tendència desitjada	Increment (a llarg termini, estabilització)		
Programa referència	de 4.1	Consolidar i millorar el sistema de gestió de residus basat en la minimització i el reciclatge, i millorar els circuits de recollida selectiva de residus, tant els assimilables a domèstics com els residus especials generats als laboratoris.	
Freqüència de mesura	de Anual	Any d'inici de càlcul	de 2006
Abast	Campus de Bellaterra, Sabadell (paper)	Font de les dades	OMA

Font: dades facilitades per les empreses gestores de residus

Nota: no es disposa de la dada real dels residus de vidre de l'any 2009, per la qual cosa s'ha fet una extrapolació de l'any anterior.

➤ Valoració

La UAB té implantats, des de fa anys, els circuits de recollida selectiva de paper i cartró i de vidre. Recentment s'ha implantat també la recollida de la fracció orgànica per als restaurants i els habitatges de la Vila Universitària. L'objectiu de la UAB en matèria de residus és implantar la recollida selectiva per a les altres fraccions de residus així com prevenir-ne la generació.

Miscel·lània ambiental

Quina biodiversitat tenim al campus?

Trobaràs la resposta a la pàgina següent...

El campus, un ecosistema divers

El Conveni sobre la Diversitat Biològica de 1992 defineix la biodiversitat com la variabilitat d'organismes vius de qualsevol font, incloent-hi els ecosistemes terrestres i marins i altres ecosistemes aquàtics i els complexos ecològics de què formen part; comprèn la diversitat dins de cada espècie, entre espècies i dels ecosistemes.¹

La biodiversitat no és estàtica, sinó dinàmica, amb processos de canvis constants. El campus de la UAB és un campus biodivers format actualment per una estructura heterogènia d'ecosistemes que permet la presència de diferents biòtops, amb un bon nombre d'espècies associades adaptades a les condicions de l'entorn.

Així, el campus de Bellaterra està format per una gran diversitat d'espais oberts i agroforestals (on trobem prats, zones enjardinades, pinedes, boscos d'alzina i roure i boscos de ribera al costat de les dues rieres que el travessen) i una important part urbanitzada. A la part urbanitzada, les espècies de caràcter antropòfil o comensal han tret profit dels nous ambients, ja que hi tenen més facilitats per a satisfer les seves necessitats vitals.

Font: Boada, M. i Maneja, R. 2005. *El Patrimoni socioambiental del campus de l'Autònoma*. Amb una orientació divulgativa, el llibre parteix de tres grans unitats (món gris, món verd i món blau) per a descriure els hàbitats del campus, els organismes que hi viuen i alguns aspectes de les seves relacions amb l'entorn.

¹ Un ecosistema és una unitat funcional constituïda per un biòtop (el medi físic) i per la biocenosi (la comunitat d'organismes que hi viuen), amb totes les relacions i els intercanvis de matèria i energia que hi tenen lloc.

Ens fem ressò de...

BALANÇ DE L'ANY 2010, L'ANY INTERNACIONAL DE LA BIODIVERSITAT

L'any recentment acabat va ser declarat per les Nacions Unides com l'Any Internacional de la Diversitat Biològica, amb l'objectiu de deturar la pèrdua de biodiversitat a escala mundial i transmetre a la societat la importància de conservar la biodiversitat.

L'any temàtic representa un punt d'inflexió en el context del "Compte enrere 2010", ja que a la Cimera de Johannesburg de 2002 de les Nacions Unides les parts implicades es van comprometre a assolir una reducció significativa de la taxa de pèrdua de biodiversitat a escala global, regional i local per al 2010.

La biodiversitat i els perills de la seva pèrdua

Els darrers anys el ritme de desaparició d'espècies ha estat entre 50 i 100 vegades superior al ritme natural i es preveu que això s'intensifiqui de manera dramàtica. Segons les tendències actuals, una quantitat estimada de 34.000 espècies de plantes i 5.200 espècies d'animals, incloent-hi una de cada vuit espècies d'aus, estarien en perill d'extinció.

L'amenaça més greu a la diversitat biològica és la fragmentació, la degradació i la pèrdua directa d'ecosistemes, com ara boscos, zones humides o esculls de corall. A aquestes causes se li sumen altres pressions, com ara el canvi climàtic, que agreujaran la pèrdua de biodiversitat a escala planetària.

Balanç de l'any internacional

Un cop finalitzat l'any, diverses organitzacions, científics i la mateixa Organització de les Nacions Unides han fet balanç sobre si les expectatives que es tenien s'han assolit. Totes les parts reconeixen que els objectius marcats l'any 2002 sobre una reducció significativa de la taxa de pèrdua de biodiversitat no s'han acomplert. L'evolució de l'empremta ecològica dels països en els darrers anys, la sobrepesca o l'augment de les espècies exòtiques, evidencien aquest fracàs.

Com a tret positiu, però, durant aquest any 2010 hi ha hagut un avenç molt important en el camp de la biodiversitat. El PNUMA ha creat una Panell Intergovernamental de Biodiversitat per oferir un pont entre

política i ciència amb l'objectiu d'estudiar i valorar els serveis dels ecosistemes. L'any internacional ha servit per desenvolupar xarxes de contactes entre tots els agents: societat civil, sectors econòmics, sectors privats i governamentals i organitzacions per tal de construir el diàleg necessari per encarar els reptes futurs de preservació de la biodiversitat.

La protecció de la biodiversitat a Catalunya

A Catalunya, l'any 2010 s'ha caracteritzat perquè l'avantprojecte de Llei de la biodiversitat i el patrimoni natural no ha progressat, ja que no s'han aconseguit els vots a favor necessaris per a la seva aprovació. Actualment, és l'única de les grans comunitats autònomes de l'Estat que no disposa d'una normativa bàsica per a la preservació de la biodiversitat.

Aquesta llei atorgava un marc jurídic precís per a gestionar l'extraordinària riquesa biològica del territori, on viuen el 40 % de les espècies d'aus descrites a Europa i el 50 % dels mamífers, més de 3.500 espècies autòctones de plantes superiors i més de 10.000 tàxons d'invertebrats; i hi ha 94 hàbitats d'interès comunitari, un 47 % dels que hi ha a tot Europa.

A Catalunya, les taxes de pèrdua de biodiversitat són diferents segons els ecosistemes. Els espais agrícoles, els prats i pastures i els ecosistemes marins s'emporten el pitjor percentatge. L'estepari és l'hàbitat més amenaçat actualment a Catalunya, i el 40 % de les espècies d'ocells catalogades com a amenaçades a Catalunya són espècies estepàries. A l'altra banda, els boscos i les zones humides han experimentat una certa millora.

L'any 2011 serà l'Any Internacional dels Boscos

Després de l'Any Internacional de la Biodiversitat, el 2011 es torna a plantejar com un any clau per al medi ambient, ja que l'Assemblea General de l'ONU l'ha declarat l'Any Internacional dels Boscos.

Més informació:

<http://www.un.org/es/events/biodiversity2010/background.shtml>

El personatge

Martí Boada

Geògraf, naturalista i doctor en Ciències Ambientals. Professor titular i investigador del Departament de Geografia i de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Actualment és professor de les assignatures Organització i gestió de projectes de la Llicenciatura de Ciències Ambientals i de Geografia del Canvi Global. A més és el responsable del mòdul Espais Naturals Protegits i Territori del Màster en Medi Ambient de la UAB.

Principals camps de recerca: canvi ambiental global; biodiversitat urbana i forestal; comunicació ambiental.

Membre del Comitè Espanyol del PNUMA (Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient), de la Comissió de Comunicació i Educació de la UICN (Unió Internacional per a la Conservació de la Natura) i del Fòrum Global 500 de les Nacions Unides.

1. En quins línies de recerca treballem?

Una de les línies de treball consolidades del nostre grup de recerca és la divulgació i la transferència del coneixement. La divulgació és quelcom complexe i gens fàcil, car les universitats encara no han trobat l'encaix entre la recerca d'excel·lència i la socialització d'aquesta recerca cap a la societat d'una manera planera.

La divulgació és per al nostre grup una dèria de la que no volem abdicar. En els camps en els quals treballem entenem que, quan obtenim una informació rellevant hem de rumiar tot seguit la manera com la fem arribar a la societat mes enllà de les publicacions científiques, que altrament no podem oblidar. En aquesta línia actualment tenim quatre exposicions sobre el bosc, realitzades sota els auspicis de Cosmocaixa: els boscos de Canàries, els boscos de les Balears, els boscos d'Espanya i els boscos de Catalunya. Prop de 500.000 persones han visitat ja aquestes exposicions.

Actualment, des de la perspectiva de la divulgació científica, el projecte més rellevant és el Museu del Bosc, que està en fase de projecte arquitectònic. El Museu és un equipament al servei del coneixement sobre els boscos en general: com són, on són, com funcionen, les seves funcions, la recerca relacionada amb els boscos, les noves assignacions relatives als serveis ambientals i la seva contribució a la mitigació de l'escalfament global.

Una altra línia de recerca ben diferent és el projecte que, conjuntament amb la Universitat Autònoma de Madrid, realitzem sobre l'impacte del turisme a l'Antàrtida. Enguany estem pendants de l'aprovació del projecte.

D'altra banda, en conveni amb el Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí estem realitzant el seguiment i l'avaluació de la Reserva de la Biosfera del Montseny. A més treballem en la realització d'indicadors de canvi global i en sistemes d'avaluació dels serveis ambientals de les reserves de la biosfera del Programa MAB espanyol i de les reserves de la biosfera de Llatinoamèrica.

Finalment, una altra línia de recerca en la qual fa uns quinze anys que treballem és l'Observatori de la Tordera, on fem el seguiment d'indicadors socioecològics sobre l'estat dels rius seguint la Directiva Marc de l'Aigua. El nostre grup experimenta i ajusta aquests indicadors per a que puguin ser exportats a altres conques.

2. Com penseu que es pot posar en relleu la biodiversitat del campus?

Conèixer la biodiversitat del campus no s'ha d'entendre només com l'apropament a un món de curiositats biològiques, com ho és pels amants de la natura, de la biologia i del medi ambient. La biodiversitat, en un sentit més ampli, expressa l'estat ambiental d'un lloc i transcendeix així la curiositat sectorial.

Amb tota certesa el nostre campus té una biodiversitat molt alta, car és un campus no integrat en un sistema urbà, sinó que es troba en ple ecosistema agroforestal. El campus està constituït per un ric mosaic de paisatges, que són una expressió de la història natural i de la història social d'aquest territori. Alguns d'aquests paisatges són: vestigis forestals relativament ben conservats, retalls d'alzinar i rouredes de roure martinenc, boscos de pi blanc, riberes, conreus, i un verd ornamental divers. Tot plegat constitueix un canemàs paisatgístic que sustenta una biodiversitat faunística realment alta, de la qual poques universitats disposen.

Segons la meua opinió, el primer objectiu del campus s'acompleix facilitant la immersió continuada als qui tenim la sort de gaudir, ni que sigui passivament, d'un entorn ric i divers. La immersió és un bon llindar per a la comprensió del medi, i la comprensió del medi immediat és sens dubte allò que pot ajudar a entendre les problemàtiques locals i globals. Per tant el campus aconsegueix una funció motivadora que pot ajudar a la comprensió de causes universals.

En general el campus mostra un bon estat de gestió i de manteniment que exerceix per ell mateix una funció pedagògica i motivadora envers els usuaris. Tanmateix, penso que seria bo que el campus constituís un escenari ben estructurat d'activitats docents. Conèixer el campus és una manera d'aproximar-nos a la comprensió de complexitats més universals.

L'agenda

Dies mundials destacats

5 de març: Dia Mundial de l'Eficiència Energètica
21 de març: Dia Forestal Mundial
22 de març: Dia Mundial de l'Aigua
23 de març: Dia Meteorològic Mundial
22 d'abril: Dia Mundial de la Terra
22 de maig: Dia Internacional de la Diversitat Biològica

Agenda d'activitats

➤ **Aula d'Ecologia. Cicle de conferències 2011**

L'Aula d'Ecologia duu a terme enguany el seu setzè cicle de conferències. L'Aula d'Ecologia vol ser una contribució al compromís vers la sostenibilitat de l'Agenda 21 de Barcelona, que expressa la necessitat de progressar en la cultura de la sostenibilitat mitjançant l'educació i la comunicació ambiental.

Totes les conferències tenen lloc a les 19.30 h. L'entrada és lliure i gratuïta. L'aforament és limitat i no hi ha inscripció prèvia.

Organització: Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF).

Lloc: Biblioteca Jaume Fuster, Pl. de Lesseps, 20-22, baixos, Barcelona.

Consulteu el [programa](#).

Per a més informació: Secretaria del CREAF, Facultat de Ciències de la UAB
Tel.: 93 581 13 12.

➤ **Activitats de la Fàbrica del Sol per a la tardor 2011**

Durant aquest trimestre de tardor s'organitzen tot un conjunt d'activitats per a tothom sobre el camí cap a una nova cultura de l'energia basada en els recursos renovables, l'eficiència i l'estalvi. A més de les visites habituals, s'ofereixen rutes noves per parcs i fonts per conèixer la vessant més ambiental de la ciutat de Barcelona.

Organització: Fàbrica del Sol (Ajuntament de Barcelona).

Més informació a: <http://www.mcrit.com/crbs/recursos/quees/quees.htm>

➤ **Setmana Europea de l'Energia Sostenible 2011**

Durant aquesta setmana s'organitzen un gran nombre d'activitats arreu d'Europa per a promoure i debatre l'eficiència energètica i les energies renovables.

Organització: Comissió Europea.

De l'11 al 15 d'abril de 2011.

Més informació a: <http://www.eusew.eu/>